

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo Epiphaniæ. Cùm natus esset Iesus, &c. Matth. 2. 1. De regia
maiestate. 2. De Magorum appellatione. 3. De eorum aduentu &
conuersione. 4. De nati admirabilitate. 5. De nato à Magis adorato. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

Etos velut excubitores & vigiles, qui die ac nocte non cessant, nec vquam cessabunt pro commodis vestris excubare, & saluti animarum vestrarum inuigilare, S. Marcellum inquam, S. Eligium, S. Maglorium, S. Germanum, & S. Genovefam in primis. Quid enim aliud hi sunt quam fideles à manu Dei ad vrbis vestrae conseruationem, & animarum vestrarum salutem collocatæ excubia: Quantum sanè beatis illis debetis, & præ cæteris sanctissimæ huic virgini? quo eam honore afficere; quantopere erga illam affici, quàm vos felices credere, qui plenum, nec imminutum sanctarum reliquiarum eius thesaurum in vrbis vestra habetis?

An non reuera meritoque, sanctissima Virgo, omnis tibi honor, cultus, & reuerentia debetur? Et quod olim Ioachiam summus sacerdos, cum omnibus Leuitis, qui Bethuliam venerant, ad Iudithæ laudem & gloriam dixit, *Tu gloria Ierusalem, tu latitia Israel, tu honorificentia populi nostri; quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaueris, &c. & ideo eris benedicta in æternum;* hoc ipsum tibi beatissima Genovefa, omnis diocesios huius clerus occinere, inque gloriam tuam repetere debet, *Tu gloria Lutetia, tu latitia Gallia, tu honorificentia populi tui, confortatum est cor tuum; virginitatem dilexisti, ac propterea in perpetuas generationes celebraberis, omnis te terrarum orbis benedictionibus cumulabit, & Gallia nostra perpetuis te laudibus celebrabit. Tu, inquam, vere Lutetiæ nostræ gloria; nam inter omnes Sanctos Sanctæque cœli gloria donatos, te potissimum rerum suarum patronam, nauis suæ helicen, in consilijs oraculum, in aduersis propugnaculum, in persecutionibus asylum, in omnibus necessitatibus refugium delegit. Tu Galliæ iubilus & exultatio: omne siquidem regnum non minus sanctitatis tuæ nomine & fama gaudet & plaudit, quàm origine & natiuitate gloriatur: hinc potentissimi eius Reges te semper coluerunt, principes & proceres admirati, & plebs vniuersa & omnium ordinum status particulari te cultu profecuti sunt. Perge ergo, sancta, beata, & admirabilis Virgo, fauores tuos & dona effundere, & da, vt intercessionis tuæ sentiamus effectum, tum in Vrbis hac Parisiensi, tum in regno vniuerso, &*

Bess. de Sanctis.

omni orationeque dirigit, teque non minus hic in terra colit, quam in suprema beatitudine Deus glorificat: ad quam nos Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus perducatur, Amen.

IN FESTO EPIPHANIE.

Partitio.

- I. De regia maiestate.
- II. De Magorum appellatione.
- III. De eorum aduentu & conuersione.
- IV. De nati admirabilitate.
- V. De nato à Magis adorato.
- VI. De nato muneribus honorato.

Cum natus esset Iesus in Bethleem Iudæ, ecce Magi ab Oriente venerunt, Matthæi 2.

FIGVRA.

Potentissimus Regum Salomon mox vt ad Regnum Israel euectus fuit, Regina Sabæ, ac varij ad eum Reges exteris regionibus profecti, salutatum, regiamque dignitatem gratulatum venerunt, & regijs eum muneribus cumularunt, fuit hoc figura mysterij quod hodie nobis recolendum proponit Ecclesia. Vix enim verus Salomon Christus natus erat, ad totius orbis monarchiam à Patre æterno destinatus, quin statim ipsa Gentilitas, omnium idololatrarum Regina, & tres exteri Principes stellæ ductu, extremo Oriente exciti ad eum adorandum Ierosolymam venerint, aurum, thus, & myrrham, munera profecto regia, secum ferentes, quæ in grati animi ac venerationis signum offerunt. Est hoc subiectum verè regium, hodie quoque sunt regalia, in quibus clamandum est, viuat Rex, Regem quippe natum alij Reges adoratum veniunt, sed Regum Regem, & Regibus omnibus imperantem. Vt igitur regem hoc subiectum deducamus, ad Virginem Mariam Reginam Matrem, inuocatio prius paraclitici spiritus auxilio, opem postulaturi confugiamus, eamque obitemur, fauorem suum regium

K

gium nobis vt demonstret, atque ideo salutacionem illi Angelicam offeramus.

A V E M A R I A .

I.
I. *Esh. 3.*

Disceptarunt olim inter se tres Persici Satrapæ, quid ex omnibus mundi rebus fortissimum foret: cum alij alia afferrent, tertius ait fortitudinem Regis ceteris præcellere, cuius & auctoritas & potestas sit infinita, & ad cuius nutum omnia contremiscant. Et sanè dum attentius sententiam huius perpendo, non multum à veritate mihi visus est aberrasse: nihil enim est, quod maiorem potentiam, aut fortitudinem præ se ferat, quam maiestas regia, adeò vt quicumque de regibus locuti sunt, non secus ac de mundi columnis, naturæ basibus, solibus terræ, cæli filijs, Dei vicarijs, diuineque maiestatis hoc in mundo imaginibus locuti videantur.

Tib. de doct. Princip.

Imprimis Plato, ille ab omni adulatione alienus, & solius veritatis studiosus, diuinum quid in regibus elucescere, atque eos non nisi Deos humano in corpore ambulantes esse asserere non erubuit. Verba eius sunt hæc, *Rex Deus quispiam humanus est.* Plutarchus tantus in historijs, quantus alter in Philosophia, non minus Regibus elogium tribuit, *Princeps simulachrum est Dei administrantis vniuersa.*

Plutarch. in vita Themistoclis.

Post duumuiros hos rei litterariæ, prodeat Artabanus magnus ille Dux Persarum, qui idipsum coram Regè Xerxe & Themistocle Athenis in Persidem profugo confirmauit, hac apud eum oratione visus: *Honori Persis erit Themistocles, te apud se habere, te, inquam, qui tantum tibi nomen re bellica & armis peperisti. Sed scias velim, nos hic Græcorum more non viuere, qui Democratiæ amant regna exosi: sed qui Monarchiam probamus, Regem nostrum ex animo ac magno affectu amantes, eumque vt imaginem Dei viuentis, omnia in hoc inferiori mundo gubernantis suspicientes.*

Pet. Crinit. ib. 16. c. 1.

Et sanè Reges naturæ ac veræ diuinitatis imagines ac simulacra sunt: nam vt Deus esse quoddam perfectum, atque omnibus numeris absolutum est, ita Reges ad exemplum prototypi perfectissimos & ab omni animi contagio immunes esse oportet. Hinc forsitan Alexander Macedo edicto vetuit, *ne quis se præter Apellem pingeret, aut alius Lysip-*

po duceret are: (quem alij Pyrgotelem nuncupant) quoniam ille in pictoria, hic in statuaria arte excelleret. Indignum scilicet putabar ac regie maiestati indecorum, vt ipse Rex aliquid se indignum in imagine præ se ferret, quod imperita forsitan manus vitium commisisset.

Hæc fortasse fuit ratio, cur Principes aut Reges monti Olympo similes quidam esse dixerint: qui cum præ altitudine ab omni impressione meteorologica immunis sit, nullis agitur turbibus, nullis impeditur fulminibus, aut procellis exagitur, quod ita probari aiunt. Spargantur in eius cacumine cineres, in illisque characteres efformentur, ad finem anni si redieris, eandem notas inuenies, quippe quas nullus disperferit ventus, aut procella loco mouerit. Ad eundem modum & Reges, qui tantum reliquis hominibus auctoritate, quantum Olympus montibus altitudine præminet, quorum animæ tranquillæ sint oportet, iudicia matura, affectus sine affectu, præcul ab omni humanarum perturbationum turbine semoti, atque hoc demum est diuinitatem in humana natura quam proximè imitari.

Equidem addo, Reges, Dei in terra imagines appellari, nam vt omnipotens iustitia & misericordia cælum & vniuersam hanc mundi machinam moderatur, vnde epinicium illud ei cecinit vates: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi, ita & Reges eandem dotes, quibus subditos regant, præferant, necesse est.* Designauit hoc aperte in Prouerb. Salomon, varia coaceruans animalia, è quibus boni Principis naturam colligat: *Tria sunt, quæ bene gradiuntur, & quartum quæ d' incedit relicter, leo fortissimus bestiarum, gallus succinctus lumbos, & aries, & Rex, nec est qui resistat ei.* Ille siquidem Rex prorsus admirabilis ac prope iustum Deus quidam in hoc mundo dicendus est, qui iustitia leo, misericordia agnus, sollicitudine & vigilantia gallus est.

Hinc Aegyptiorum Reges sceptrum gestabant, cuius iummitati caput ciconia, clementiæ symbolum, extremitati hippopotami iustitiæ nota, adiunctum erat, quod sceptrum Osiris Rex semper tenuit Innuere se volebant, Reges qui summi Dei, iustitia & clementia cuncta moderantis, simulacra & imagines

Reges Olympo monti comparati.

Præm. 30.

hinc,

sunt, veluteiusdem vicarios, in subditos & fe- ueros, & benignos esse debere.

Cassij sym- bolu post mortem Cæsaris.

Cassius qui cum coniuratis Cæsarem in- terfecerat, quòd patriam libertatem perdi- tum iret, eadè peracta nummos signavit vio- la & gladio inter ramos oliuarum interposi- to. Viola Rempubl. gladius iustitiam, & oliua clementiam, quibus ipsa velut vinculo quo- dam continebatur, designabat, ad eò vt qui sine his dominari, aut Rempubl. regere vellet, non Rex aut consul, sed tyrannus & prædo dicen- dus foret. Vtraque enim virtus ad Reip. admini- strationem cumprimis necessaria est, ipsaque iustitia sine misericordia non nisi mera crude- litas & tyrannis, & misericordia sœcia altera destituta non nisi fauitas ac stoliditas iuxta Ch ylostomum dicenda: ambæ igitur coniun- gi ac connecti debent, ac præsertim in Rege ac Principe.

Exod. 29.

Hinc Dominus olim summum Sacerdo- tem, qui in suo ministerio non secus ac Rex quidam præsidet, primò oleo sacro voluit in- ungi, deinde sanguine conspergi, oleum hoc misericordiam, sanguis iustitiæ signum erat. Quin & populo Regem postulante, suscitauit Dominus Aod, qui erat ambidexter: quo factò innuere voluit, cum qui à Domino ad populi regimen deligitur, ambidextrum esse debere, tam iustitia, quam misericordia instructum: alioqui si alterutrum desit, mancus ille dicen- dus est.

Iud. 3.

Quid enim denotasse putatis Cherubinum illum, quem Ez. chiel propheta vidit, qui hinc humanam, illinc leoninam faciem habebat: aliud nihil, quam naturam Regum & Princi- pum, qui instar Cherubini huius, aliquando faciem hominis ad benignitatem & clemen- tiam erga subditos demonstrandam: aliquan- do leonis assumere debent, quo iustitiæ te- naces & obseruantes demonstrant, ad impro- borum delicta, flagitiaque digno supplicio castiganda.

Ezech. 3.

Reges à Deo stabi- liti.

Verùm Reges non modò Dei imagines sunt, in vasto mundi huius theatro erectæ, sed ipsius etiam manibus efformatæ, qui nempe ab eo omnem quam in subditos habent pote- statem acceperunt. Ita namq; de iisdem Scri- ptura ait, *per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt*, petinde ac si dixisset: *Obedite regibus, honorem & fidelitatem ijs exhibete,*

Prou. 8.

ego enim eosdem stabiliui, ego sceptrum ijs in manus tradidi, ego denique, qui diadema capiti eorum imposui. Agnosceit hoc ipsum pius ille Rex Dauid, & in grati animi signum ait, *Ego autem sum constitutus Rex ab eo super montem sanctum eius.* Et quoniam hoc ad

Psal. 2.

Christum etiam referri potest, aliud in Psal. 4. habet, quod non nisi de se intelligi potest: *Quonia tu Domine singulariter in speculasti me.*

Psal. 4.

M. Aurelius Imp. Rom. hoc ipsum intelle- xit, hinc numisma cudit, in quo aquilam, quæ sceptrum è manibus Iouis vico raperet, Imperatorique traderet, efformauit: quo emblema- te designauit, non ambitione se aut malis arti- bus ad Imperium peruenisse, sed diuina ele- mentia & indulgentia præcesse, ab ipsis inquam dijs, non verò hominibus, diadema & sceptrum accepisse.

M. Aurelij numisma.

Rex quidam Siciliae, aut Lusitaniae, non e- nim rite recordor, Iohannes nomine, cum sub- ditos in se videret insurrexisse, mutauit vexil- lorum elogia, ijsque, quo se cœlius electum & stabilitum scirent, atque vt verum Regem reciperent, verba illa Euangelij inscripsit, *Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Iohannes: quod cum rebelles legissent, suis è contra inscribere, In propria venit, & sui eum non receperunt.*

Lepida de rege quodã Siciliae hi- storia.

Ioan. I.

Hæc in gratiam Regum dicta sunt, ecce enim vt tres hodie Reges ex Oriente ad Regem adorandum properent, quorum iter & profectioem Matheus describit, dicens: *Cum natus esset Iesus in Bethleem Iuda, in diebus Herodis Regis: Ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.*

Vt hanc vobis ipse hodie graphicè depin- gam, primò dicam, quomodo è longinquis regionibus profecti sint, ac deinde, quomodo Regem natum adorauerint: atque ita concio- nem hodiernam terminabo, & vela compli- cabo.

II.

Cum historia huius diei habeat, Magos ab Oriente ductu stellæ venisse Bethleem, & nos imprimis illa respiciat, ad nosque per- tineat, æquum est, vt quid proponat, quid- ve commendat, cæteris diligentius inspi- cianus. Primò igitur, antequam eos Beth- leem venisse, & cœlorum Regem adorasse de- scribam, quinam fuerint, disquirere volui,

quia alij alia de iisdem sentiunt, eorumque iter diuersimodè exponunt. sunt enim qui eos Magos, qui Philosophos, qui Reges fuisse dicant. Alij ex Arabia, alij ex Aethiopia, & Chaldaea alij, alij è Perside aut India etiam nonnulli eos venisse volunt. Ab ipsis rem exigam, idque verbis Iosue, quibus Legatos Gabaonitarum allocutus est, *Quinam estis vos, aut unde venistis? è Perside aut Arabia? Philosophine, an verò Reges estis?*

Opinio summæ auctoritatis viri, à veritate deviantes, quorūdam & sententiæ cuidam exoticæ inhaerentes, hos Reges hos nonnisi sortilegos, Astrologos, & veneficos incitatores fuisse. **Opinio** summæ auctoritatis viri, à veritate deviantes, quorūdam & sententiæ cuidam exoticæ inhaerentes, hos Reges hos nonnisi sortilegos, Astrologos, & veneficos incitatores fuisse. Inter quos fuit magnus Augustinus, qui in 2. de Epiphania homilia hoc eos nomine appellavit, audiamus eius verba: *Prævalet imperitia in rusticitate pastorum, & impietas in sacrilegijs magorum.* Et ante eum Origenes, qui contra Celsum scribens, ait, Philosophos hos & astrologos, cum insolitam & novam hanc stellam vidissent, sortes consuluisse, & incantationes adhibuisse, quo scirent, quidnam astrum hoc portenderet: cumque cernebant, daemones, Christo prædominante, obmutuisse, statim coniecisse, ut reuera erat, hunc quem stella designabat, daemonebus longè superiorem, & fortiozem esse, hincque proposuisse eundem inuestigare, & quocumque tandem orbis in angulo latitaret, indagare. Idem omnino habet in hom. 13. super Numeros Horum sententiam plurimi alij magni nominis Doctores secuti sunt, ut in primis Basilus, homilia de generatione Christi Iesu, Iustinus Martyr contra Tryphonem, Sanctus Ignatius Martyr epistola 15. ad Ephesios, atque alij innumeri, quos recenset Angelicus meus Doctor Thomas. Abduxit hos in deviam hanc sententiam Magiæ nomen, quæ apud Romanos legibus interdicta erat, ac gravissimis castigabatur. supplicijs.

Magi verè Reges fuerunt.

Verum non placet mihi hæc sententia, & quamvis multum antiquitati tribuam, hic tamen ab eadem discrepabo, & contrarias partes sequar, dicendo, tres hosce Magos verè Reges existitisse, non quidem è Persarum Monarchis, quales Cyrus, Darius, Alexander, sed Regulos ac Principes civitatum suarum, quales forsitan fuit Regulus ille, de quo Ioannis

quarto, ac tres illi amici Iob, qui cum in ærumnis & afflictionibus consolatum venerant, qui in Tobij historia Reges appellantur.

Plurimi huic opinioni Patres adstipulantur, ut imprimis Tertullianus lib. 3. contra Iudeos, cap. 9. Isidorus lib. de passione Domini, Leo Papa, S Hieronymus, Athanasius, Cyprianus, Chrysostronus, Hilarius, Anselmus, Theophylactus, & ipse Augustinus, qui agnito errore, principes eos ad fratres in eremo scribendo, appellare non dubitavit, *audistis sanctissimos Reges Dominum diligenter quaesivisse.* Accedit huc & sacra Scripturæ auctoritas, ac præsertim Davidis vaticinium, *Reges Tharsis & Insula munera offerent.* Reges Arabum, & Saba dona adducent. & Isaia: *Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Huc quoque coniecturæ, eoque certissime faciunt. Primò, quòd ex Oriente venerint, idque itinere adeo longo & difficili, & tantis quidem impensis, quibus pannosi Philosophi non sufficiunt. Secundò, quòd novum Regem visitauerint, quod solis Regibus licitum. Tertio, quòd thesauros habuerint, quod apud Magos, & Astrologos, & Prognosticos vix in usu. Quarto, quòd Herodes eos in carcerem non coniecisset, aut ad mortem condemnasset, cum alium in regno illius præter se quererent Regem. Quintò, quòd Herodes Rex Israel eos ut Reges agnouerit, & cum ijs velut sui similibus locutus fuerit, dicens, ut Rege inuento sibi renuntiarent, ut & ipse veniens, adoret eum. Quibus omnibus inductis dicere audeo, quamvis de fide non sit, liberum quodcumque visum fuerit credere, præsertim tot coniecturis innixis, Magos hos verè Reges, non autem aliquos de trivio existitisse.

At cur Evangelista hoc eos nomine non appellat? cur regis huius dignitatis non meminit? cur Regem eos titulo non decoravit, præsertim cum hoc in Christi gloriam reductiones variæ sunt, & quidem pulcherrimæ, quarum hæc prima est. Necessè erat, Regem Rege nato, omnes alios honoribus & titulis suis exui.

Et quemadmodum sol, pulcherrimum illud mundi astrum, diei præses, luminis totius

tius dominus, cum mane exoritur, stellas omnes offuscet, lucemque ijs eripit. Ita quoque magnus ille iustitiæ Sol terræ nostræ horizontem conscendens, tantum splendorem edidit, ut reges & principes, mundi huius sidera lumen amiserint, ipse vero solus Rex rutilauerit, ceteris regale nomen subtrahentibus.

Et quoniam solis mentio facta est, fertur Alexander Magnus bellum Persis inferens, cum Darius rex mediam ei regni partem vitro offerret, gloriæ sit astuans respondisse: Nec duos in caelo soles, nec duos vno in regno reges posse consistere. Ablata, quæ supemat ambitione & inani gloria, videtur responsum hoc non in scite proposito nostro adaptari posse. Christus enim natura totius vniuersi Dominus & Monarcha, in hoc mundo nascens, omnes cotruales & competitores tituli huius exclusit, cumque regia maiestas in ipso solo comprehenderetur, nemo hoc præter illum nomine in terra dignus exitit, Sol quippe & regnum non patiuntur parem.

Atque hinc in Apocalypsi sua Ioannes vidisse se ait 24. seniores, coronatos ante thronum agni stantes, procidebant ante sedentem in throno, & adorabant viuicatem in sæcula sæculorum, & mittebant coronas ante thronum, dicentes: *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem & virtutem.* Præsignabat aut potius designabat, quod in natiuitate filij Dei, agni illius immaculati contingerat, qui ut magnificum Bethleemiticæ præsepj thronum conscendit; omnes mox seniores, id est, mundi reges; maiestatis se suæ pudentes, & coronas deponentes, atque ad pedes agni abijcientes, eum velut verum & summum Monarcham adoratum venere. Ita namque id prædixerat Isaias: *Et erunt reges nutritij tui, vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* & Psalmista: *In conueniendo populos in unum, & reges, ut seruiant Domino.*

Isai. 49.

Psal. 110.

Orosius.

Augustus, audito, cœlestem hunc Regem natum edicto vetuit, ne quis Domini nomen assumeret. Au non hinc diuina mirabiliter prouidentia elucet? ut nimirum illo nato, in cuius humanitatis femore scriptum est, Rex regum, & Dominus dominantium, nemo eundem sibi titulum arrogaret: atque hoc lex Au-

gusti Cæsar. respiciebat. Hinc igitur factum est, ut Euangeliū de his agēs Principibus regio eos nomine appellari noluerit, sed potius indigniori Magorum. Hæc quidem prima, iam secundam rationem proferam.

Appellati sunt Magi, non vero Reges, non quod essent incantatores aut maleficijs infames, sed docti ac sapientes: atque ita interpretatur verbum, *Magi*, Anselmus: *Non malefici, inquit, sed sapientes astrologi fuerunt.* Verum quod in Chaldæa & Perside soli Magi ad regnum promouerentur. Quod duorum testimonijs confirmabo, Gentilis & Christiani. Cicero primus sit, *In Persis augurantur & diuinant Magi, nec quisquam rex Persarum potest esse, qui non ante Magorum disciplinam, scientiamq; perceperit.* Hieronymus alter, qui in 2. Dan. hæc verba scripsit: *Magi apud gentem suam, sicut Philosophi Chaldæorum, & ad artis huius scientiam, Reges quoq; & Principes eiusdem gentis omnia faciunt, unde & in natiuitate Domini Saluatoris ipsi primum eius ortum intellexerunt, & venientes in sanctam Bethleem, adorauerunt puerum stella desuper ostendente.*

Tertia, vel quod nomen sapientiæ nobilius sit regno & sceptis: quod Salomon confirmat, dicens: *Melior est Sapientia, quam vires.* Item alibi: *Præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius.* vel quod satius sit sapientem, quam regem dici; per sapientiam enim reges regnant; vnde ipsa de se ait: *Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Ob hanc quoq; rationem in Euangelio dictum est: *Simile est regnum cœlorum homini regi, vbi homini præponitur regi, prius enim quam dicaris, hominem & virum te monstres necesse est, ergo magis Sapientem quam Principem? Magi igitur non vere reges fuere.*

Verum vnde venere? quo ex orbis angulo? climate, ex quo mundi cardiac? Chryost. eos è Perside venisse existimat, idque verbis poetæ inductus:

*Ille penes Persas magus est, qui sidera nouit,
Qui sciat herbarum vires cultumque Deorum.*

E contra Iustinus Philosophus & S. Cyprianus putant ex Arabia eos profectos: idque verba scripturæ innuere videntur: *Reges Tharsis*

II.
Lib. I. de diuin.

Sap. 6.
Sap. 17.

Prou. 6.

Matth. 22.

III.
Vnde Magi veniunt.

Hom. 7. in Matth.

Et in insula munera offerent, Reges Arabum & Saba dona adducent. Chrysologus & D. Maximus e Chaldea descendisse volunt. Annales de rebus & hystoriae Indicae, cum de regno Calcut agunt, ex India eosdem venisse tradunt. Verum verior, & magis vulgata opinio est, e Perside profectos, tum propter nomen Magorum, quod apud Persas in vsu est, tum vero quod Euangelista dicat eos ex Oriente venisse: Persis enim media inter Orientem & Austrum sita, ad Orientem tamen pertinere dicitur.

Quo tempore Magi Bethleem venerint.

Iam disquirendum restat, quonam tempore venerint. Epiphanius & alij nonnulli exstimarunt, non nisi post biennium a Christi natiuitate eos in Bethleem venisse, his scilicet in ducti rationibus: prima, quod Herodes omnes paruulos occidi iussit a bimatu & infra, secundum tempus, quod exquisierat a Magis, ergo in quibus iam duos exiisse annos a nato Christo, & ex quo se in viam dedere, a Magis acceperat. Secunda, ipsi Purificationis die paruulum, vt paupercula, Deipara obtulit. Vnde manifestum putant, nondum appellisse reges, qui aurum Christo nato obtulerant, quo illa paupertati suae mederi potuisset. Tertia, venerunt ex Oriente, necesse igitur est iter fuisse longum ac difficile, & plurimos in ipsum menses insumptos.

Sed similes hae rationes, quae si cum veritate componantur, facile cedant robur illius patris nescitae. prima quidem si examinetur, in fumum euascescit, cum enim Euangelista ait, tyrannum infanticidium iussisse a bimatu & infra, sciendum est id ad maiorem cautelam ab eo factum, vt tanto melius quod intendebat consequeretur. Item secunda. Cum enim sanctissima virgo paupertatis iam inde a primis annis fuisse studiosissima, pauperum semper vitam consecrata est: imo crediderim eam statim ac munera sibi oblata accepit, in pauperes illa distribuisse; quamquam alij putent eadem in septenni Aegyptio exilio vsu venisse. Tertia vero nihil eum veritate commune habet: neque enim tantum interuallum locorum est, vt duos in itinere annos consumi oportuerit; cum tanto totus circuitus orbis spatium queat. Quin & nostra aetate Magellanes, magnus ille Vlysses, vix duorum annorum spatium totum

orbem, vt tumque iustrans polum quamuis varijs in locis adhuc moras traxerit, circumnavigauit.

Alij cum prioris opinionis absurditatem vidissent, docere, Reges hos tam sero quidem in Bethleem non venisse, sed biennio ante Natiuitatem Christi e patria profectos, Hos inter fuit auctor operis imperfecti, cui succenturiatus videtur & August. Hom. 7. de Epiphani. Alij autem opinati sunt, stellam quidem biennio ante illis apparuisse, sed iter tamen eos distulisse: eo quod stellae huius exortum curiosius indagare propositum haberent, scire prius cupientes quid portenderet, quis illius horoscopus esset, quam iter hoc longum instituerent. Sed nullus eorum mihi veritatis scopum visus est attigisse.

At verior sententia quamque Ecclesia cum suis sequitur, est, hos Reges ante natum Christum regnis non excessisse, sed illo nato stellam quamprimum apparuisse, quae natiuitatem illius indicaret, ac tum, primum illos in viam se dedisse; illaque duce tertio decimo post Christum natum die in Bethleem venisse, adeo vt vix nouem aut decem dies in iter hoc insumperint. Credibile namque est, non eadem illos qua stellam videre die, via se commisisse, cum ea quae ad profectum necessaria forent prius essent comparanda: haeserunt deinde aliquot dies Hierosolymis, quo Herodem alloquerentur, & a Scribis & Sacerdotibus de nato Rege inquirerent. Quae omnia si simul conferantur: dicere oportebit, nouem illos aut ad summum decem dies in itinere haesisse. quod & verisimile videtur: primo, cum non ab extremis Persidis finibus, sed proximis venerint, adeo vt nonnisi ducentorum militarium iter ad summum esse poterit. perinde cum camelis & dromedarijs, cuius alluetis, infederint, qui quamuis grauissimas sarcinas humeris gestent, quadraginta tamen, millia passuum in diem conficiunt.

Adhaec, vt reliquorum opiniones vna fidelia inducantur, dicendum videtur, Deiparam ac Iosephum non nisi quadraginta in Bethleem dies, donec Purificationis, quae quadragesimo, iuxta legis praescriptam, die peragebatur, dies aduacisset, mansisse,

ac

ac deinde Hierē solymam, ut *sserent eum Domino*, ut Lucas ait, properat. Atqui ex Evangelio colligi potest, Iesum in Bethleem à Magis adoratum. Certissimum igitur est, ante quadragesimum à natiuitate diem ipsos aduenisse. Accedit huc, quod nimis absurdum videatur dicere, post duos primum annos illos appulisse, cum Iesus Iudæa tunc exularet, & in Aegyptum iam dudum secessisset. Ipsi tamen in Bethleem, & quidem recens natum, cum in præcipio adhuc iaceret, cum inuenerunt. Imo videtur Evangelista innuere, vix Iesum natum fuisse, quin statim Magi cum suis aduolauerint. *Ecce Magi ab Oriente.*

Hoc namque aduerbium admirandi, sensum illum, sicut & alibi alios, videtur includere: vix enim vnquam in sacris literis usurpatur, quin noui semper aliquid inuauat. Hic enim cum ponitur, *Ecce Magi ab Oriente venerunt*, denotat miracula, prodigia, paradoxa, res nouas & inusitatas, quod Reges Christum adoratum veniant. Est enim mirum & prodigium quodammodo simile, Reges ad Christum conuerti, eorumque pietas & religio vere admiranda est. Primum quod ingentia imo maxima saxa sint, quæ cum semel solo profirata fuerint, resurgere & erigi nequeunt. Atque ut elephas animalium Rex cum semel ad terram conciderit, sese in pedes erigere non potest: ita de Regibus mundi huius sentiendum est, illos, dum in peccatorum voraginem prolapsi sunt, non sine singulari miraculo posse resurgere. O casum metuendum & fugiendum, resurrectionem verò suspiciendam ac penitus admirabilem!

Et veluti orbis Saturnius, omnium planetarum summus & maximus, omnium se mouet lentissime, adeo ut aliquot annorum millia in cursu conficiendo insumat; orbis vero Lunaris, qui omnium minimus & iussimus, nouem & viginti diebus cursum suum peragit: sic de motu spirituali, conuersione inquam animarum etiam sentiendum; popularium scilicet conuersionem celerissime & quasi in puncto & momento fieri, ac Magnatum, ac præsertim Regum, ac Principum, non nisi summa cum difficultate, magnis laboribus & sudoribus. Quare cum

huiusmodi ad Dominum conuertuntur, *Ecce* velut admirantes vsurpare possumus, ut hic Evangelista, *Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Secundò, Regum conuersio admiranda ac magnificanda est, quod ad eorum imitationem & cæteri conuertantur, subditique vt plurimum ad mores principum sese componant. Testis sit Rex ille Niniuitarum, qui cum ad Ionæ prædicationem peccata agnosceret, poenitentiam agebat, vitam in melius commutaret; subditi eandem mox viam vitæque rationem inierunt. Omnes quippe Regum & Magnatum exemplum sequuntur. Quin & in corporibus illud cælestibus fieri videmus, primo namque mobili sese mouente, omnes alij orbis & corpora mouentur, idemque stadium decurrunt. Rex inter homines velut primum mobile dicendus est, qui in quam sedem viam, regum mox vniuersum & subditi eandem, velut manu ducti, iugrediuntur. vnde Poeta, *Regis ad exemplum totus componitur orbis.*

Prodigium est igitur, videre hodie ex Oriente venientes reges, qui Christum in stabulo quærant & prom adorent. Ecce vero & aliud miraculum longe admirabilius. Hi namque Reges, Gentiles & idololatæ vocationem Gentium ad Euangelium, quæ toties à Prophetis præsignata fuit, designant. Vidit enim Ezechiel splendidum templum, quod ab Ortum ingentem habebat portam, quæ semper patens erat; quo viso denotabatur, Christi Ecclesiam, cuius hoc templum ab ortu patens imago & figura erat, aliquando Gentes ad se admissuram. Hinc hodie tres illi Magi, ostio ab Oriente reuerato eandem ingrediuntur, ait enim Evangelista, *Ecce Magi ab oriente venerunt.*

Et quoniã templi mentio incidit, legere in Sacris libris memini, lapides & saxa, e quibus sumptuosum illud ac magnificum templum Salomonis constructum erat, Iudææ fodinis educta, sed ligna & trabes ac cætera ligna, monte Libano, qui haud procul à Sidonis & Tyris idololatria distabat, fuisse aduecta. Quo denotabatur, Ecclesiam Euangelicam à Iudæis & gentibus simul construendam, quarum hodie primitias in Bethleem cernimus: *Ecce Magi ab oriente venerunt.*

Petrus

Reges difficillime conuertuntur a peccatis.

Vocationis gentium signum fuit aduentus Magorum. Ezech. 40.

A. 7. 10.

Petrus Apostolus vidit olim caelum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteam magnum, quatuor initijs submitti de caelo in terram, in quo erant omnia quadrupedia & serpentina, & volatilia, aliaque animalia immunda. Cum hodie reges hos idololatrias, indomita & ferocientia animalia, in Perfidijs solitudine educata, in Ecclesiae vas descendere video, idem omnino cernere me existimo. Erro Auditores, erio, non est hoc amplius figura, sed res ipsa. Hodie quoque celebres illae nuptiae, quibus Christus Ecclesiam sibi in coniugem copulat, peraguntur, quando nimirum per omnes mundi incolas ad haec nuptias inuitent, ne dicam compellant. Stella noua legationem obiit in oriente ad conuocandos Reges, Angeli in Iudaea ad inuitandos Pastores, Principes in ciuitate Ierofolymitana ad admonendum Herodem, quo se ad haec nuptias praepararent.

Dixi hodie celebres & regales illas nuptias celebrari, & iterum dico, & verum dico; adfunt enim legati à parte sponsae, qui ex Oriente venere, qui conuenta & conditiones matrimonij confirmant: *Venient legati ex Aegypto, Aethiopia praeueniet manus eius Deo.* Solent namque parentes, quum nuptias filiis suis aut filiabus, quae tamen non vsque adeo aequales sunt, parare & conciliare conantur, eos adhuc iuniores matrimonij vinculo sociare, tum vt crescente corpore crescat & amor, tum vero ne sponsus futurae sponsae suae deformitatem, naeuos & vitia agnoscentes perspectaque habens, eandem auerteret, nexumque matrimonij periurus abruptat. Imitatus est hoc Pater aeternus, filium namque suum Ecclesiae paupereulae & desertae sociare cupiens, quae nullam cum illius magnitudine similitudinem habebat, à primis eam incunabilis filio desponderet, vt nimirum crescente aetate cresceret & affectus; ne fortasse etiam, visa eiusdem turpitudinis ac deformitate, ab eadem fieret alienior. Nosti, infans sapientissime, tu sapientia aeterna cum sis, sponsae tuae defectus, decipi nequis aut falli, sed amore intellectum offuscante, & rationis te lumine priuante, agnoscere te eandem fingis: & quamuis nulla inter vos sit similitudo, quamuis inquam ipse ditissimus sis, sponsaque tua

Psal. 6.

pauperrima & omnibus destituta; quamuis ipse pulcherrimus & ipsa turpissima; matrimonium tamen contrahis, & nexum inis, ostendiisque te hodie primis hisce legatis, *tamquam sponsum procedentem de thalamo suo.* O nuptias, exclamem igitur, felicissimas ac vere beatissimas! exclamet mecum etiam Euangelista: *Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Ecce Magi; ecce etiam figura. Vix enim Adam natus erat, quin omnia cum animalia vt dominum totius naturae Principem agnouerint, illiusque se paritura imperio promiserint. Et ecce secundus Adam Christus vix natus in praesepio reclinatur, quin vniuersa animalia, bruti illi gentiles & pagani, tam qui Orientem incolebant, quam qui in Occidente commorabantur, quique vtroque sub axe latitabant, ad eum venerint, eum adorauerint, & velut Principem agnouerint. Verum me dicere comprobabant Euangelistae verba, *Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Vix compacta erat Arca ab eximio illo Naupego Noe, quin omnia in eam animalia se receperint, quo à diluuij rabie praeseruentur. Docemur hic, Sacram Ecclesiae arcam à Noe secundo, Christo inquam, vix compactam, quin omnia animalium genera, ethnicos intelligo & cultui falforum deorum deditos, ad eam confugerint, diluuij procellas declinantia, damnationisque aeternae rabiem subterfugientia. A solis ortu aliquot venientia intueor, *Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Haec quidem Theologica sunt & sacra, iam è Physico. um quaedam serinijs deprimam. Panthera animal illud ferocissimum, tam iucundum odorem spirat, vt omnia animalia, etiam monstruosissima, quotiescunque in apertum prodiit, odoris suauitate illecta, cauernis prodeant, eiusque vestigia consecretur. Nos vero relicto quod brutale est, mysticum hinc sensum eliciamus. Christi Saluatoris humanitas eiusdem omnino naturae est; vix enim in apertos sese naturae humanae campos effundit, quin suauissimo omnia odore complet, vt omnes creaturae, etiam monstruosissimae, id est, peccatis quam maximè coopertae, vitiorum antris & speluncis egressae, incredibili gaudio per-

IV.
Gen. 6.

dio perfuse, eundem quocumque ierit sequatur; adeo, ut quod olim in Canticis sponsa, dicere queant: *In odorem unguentorum tuorum curremus. Quam porro prodigiosa monstra cauernis Orientalibus prodeunt? quales idololatrarum: quales pagani? Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Magnes ferrum ad se trahere perhibetur, quocumque etiam loco inueniatur. Hinc Augustinus in libris de ciuitate Dei velut miraculum quoddam narrat de magnete, qui plurimos ferreos annulos catenarum innoxios ad se traherat. Naturae hocce miraculum, gratiae adaptans, dico hunc paruulum magnetis modo naturam assumpsisse. Confirmat opinionem meam Paulus, dum ait, *Petra autem erat Christus, sed lapis magnes, primus quem attraxit annulus fuit facta illa humanitas, deinde pastores, quos montibus Iudaeae pellexit, ac mox Magi, quos Oriente exciuit, vniuersus denique orbis, quem ad se trahet, adeo ut ingentem in Ecclesia tum ex Iudaeis tum de Gentibus, eamque indissolubilem catenam confecerit: est scilicet lapis ille angularis, qui vtramque maceriem in vnam conflat, ex Gentilismo scilicet ac Iudaismo non nisi vnum coetum constituit, qui fecit vtraque vnum.* Ipse quoque huc alludens olim apud Euangelistam ait, *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.* An non ingens vis sit oportet lapidis huius, quae ex vltimo Oriente Reges exciuerit, & in Iudaeam duxerit. Narrat hoc velut mi. aculum Euangelista, *Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Ecquae pueri huius diligentia? ecquae cura, aut potius amor? Vix enim natus est, quin legatos in vniuersum terrarum orbem destinet, quo mundum aduentu sui certiore reddat. Stellae in Orientem properant, Regesque commonefaciunt, ut in iter sese dedant. Angeli montes petunt, pastoresque Iudaeae natum Saluatorem annuntiant. Apostoli mox per omnes mundi angulos discurrent, cumque de Messiae aduentu certiore reddent, si dubitatis, audite Prophetarum verba: *In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.*

Isaias Propheta hoc a longe praesagiens, nomina ei imponit, quae hanc diligentiam ac festinationem satis innuant: *Voca, inquit, Bess, de Sanctis.*

nomen eius, Accelera, festina praeuari, quia antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samaria: quae postrema septuaginta ita interpretantur: Auferet fortitudinem Damasci, & spolia Samaria. quod exponens Beatus Augustinus ait, tum completum esse, quando Magi & Reges illi gentium ab Oriente venerunt, fortitudinemque Damasci ei obtulere, aurumque, id est, diuitias & spolia Samariae attulere. Porro nomen habet, Accelera, festina, & merito quidem, cum ab ipsis incunabulis legatos per omnes terrae angulos emittat.

Quam scite huc quadrant verba illa sponsae in Canticis, *Ecce iste venit transiliens colles* & caelo nimirum empyreo descendens in crystallinum, deinde in primum mobile, hinc in firmamentum, mox in septem planetarum orbem, illos transiliens peruenit in sphaeras elementares, illasque praetergressus in vtrumque Virginis, ex vtero in stabulum & praesepe saltauit. *O ecquis saltus! ecqui colles! Sa. it etiam vsque in orientem, atque ideo: Ecce Magi ab Oriente venerunt.*

Audiamus iterum loquentem sponsam: *Ecce iste venit saliens in montibus transiliens colles, similis est dilectus meus caprea, hinnuloque ceruorum, id est, Quanta sponsae mei diligentia est, ac festinatio? salit in montibus Patriarcharum, Regum, & Prophetarum, transcendens caelorum colles, saliens in montibus Sion, Thabor, Caluariae: tantaque illius festinatio, ut capreas hinnulosque cursu exaequet.*

Haec Theodoretus verba exponens, ait capream visum esse perspicacissimi: ceruum vero animalibus venenatis quam maxime aduersari, adeo ut quam primum atque editus est, serpentes, aspides, vipreas ac colubros persequatur, anheliuque suo eadem cauernis & antres educat. Dispicite hic allegoricorum sensum indagatores, num Christus paruulus hic vere sit caprea, quanta namque in eo perspicacia? oculis quippe in orientem vsque pertingit, quae Magos ad se pellicit; num ceruus quoque dici possit, quippe qui iam inde ab incunabulis illos dracones, reges inquam gentiles, idololatriae cauernis solo misericordiae suae spiritu exciet. Videte ut eis-

L

dem

Cant. 1.

1. Cor. 10.

Ioan. 12.

Psal. 18.

Isai. 8.

Serm. 4. de Epiph.

Cant. 2.

Ibid.

Caprea-rum & hinnulorum proprietas.

dem egrediantur: Ecce Magi ab Oriente venerunt.

Iob 2.

Anne totum me hodie tenebis, o Ecce? non tamen adhuc de te conceptus proferendi. Tres illi amici Iob, qui Tobie secundo reges nuncupantur, cum eum in sterquilino viceribus plenum sedentem conspexissent, lacrymari coepere, oculis & manibus caelo erectis, & admiratione nimium quantum percussis. Et ecce tres etiam Reges Christum hodie inuisunt, quos credibile est, dum eum in praesepio iacentem, & intra animalia vagientem, in summa inopia & egestate cernerent, percussos se esse. & vbertim praecommissione lacrymatos esse. Innuere hoc videtur Psalmodographus: Reges terra congregati sunt, conuenerunt in unum: Ipsi te videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, timor apprehendit eos. Ac merito quidem admitari poterant ac percelli, cum filium Dei, Regem Regum in stabulo inter animalia offenderent.

Psalm. 47.

Inter omnes Davidis Regis milites palmam & praconium tres illi merentur, qui haustam ex cisterna Bethleem aquam, per media hostium castra penetrantes, in speluncam Oclolam sicuti illi attulerunt. At videmus hic non tres milites, sed reges ad Dauidem nostrum Christum in speluncam Bethleem venientes perfraeto hostium, id est, salforum Deorum cultus agmine, gratiae aquam inde educere.

2. Reg. 25.

Nathan Propheta cum ad Dauidem regem ingressus esset, hac eum oratione allocutus est, Domine mi rex, tu dixisti, Adonias regnet post me, & ipse sedeat super thronum meum. Quia descendit hodie & immolauit boues, & pinguis, &c. Quid auditis? Dauid, vocata ad se Bethleem, promissum quod olim fecerat, renouauit, & Salomonem filium eius, regem ac successorem denuo designauit. utque hoc foret euidentius, tres ad se viros vocari iussit, regni fulcra & robora, Sadoc, Nathan & Banaia, qui per vniuersos regni limites diuulgarent, non Adoniam, sed Salomonem ad patrum solium euehendum. quo audito Adonias, & quotquot eius partes sequebantur, mirum in modum percussis sunt. Promiserat, auditores, totus naturae humanae Pater aeternus, ipse quia etiam angelus Mariae filium illius fore

3. Reg. 1.

regem: Dabit illi Dominus sedem David patris Luc. 2. eius, & regnabit in domo Iacob in aeternum. cumque videret Herodem, non vero Iesum filium pacificum, dominari, iurauit, non illum, sed hunc, ut promiserat, regnaturum. Atque ideo stellam in Orientem destinat, quae tres reges inuidiosissimos gentium omnium decora & ornamenta ad se vocet, qui verum Salomonem Iesum Christum adorarent, cumque per vniuersum orbem regem esse promulgarent, muneraque ei & venia, ut principi summo ac legitimo, non vero alienigenae Herodi, afferrent. Hinc aiunt, Vbi est qui natus est rex Iudaeorum? Quo audito Herodes Idumaeus, omnique eius aula percussa est, Turbatus est Herodes, & omnis Ierosolyma cum illo. An non omnia exactissime conueniunt, & optime coincidunt: sed addam & alia.

In Ezechiae regis gratiam decem gradibus solis umbram in horologio retrocedere permisit Deus: quod cum Astrologi Babylonij percepissent, Rexque eorum audiuisset ob Ezechiam regem Israel hoc factum, legationem in Iudaeam una cum muneribus destinauit, qua simul amicitiam illius exposceret. Arrigite aures & animum Christiani, id ipsum & hic contingere videbitis. In gratiam nati Iesu idem Deus stellam Magis in Oriente demonstraui, qui cum ob Messiam natum eandem apparere intellexissent, una cum muneribus eum adoratum veniunt. Sed non cuncta in hac figura cum figurato sint paria. Legati siquidem regis Babylonij Ezechiam in amplissimo ac splendidissimo palatio, auro & gemis refero repererunt, Magi vero Christum in stabulo in summa egestate & inopia. Illi Ezechias diuitias demonstraui, thesauros aperuit, in iisque gloriatus est: Christus his non nisi praesepi, paleas & animalia ostendit. Hic eme honor est, Saluator mundi, quem regali huic legationi exhibes? itane principes illos externos excipis? sed sistendum hic, nec profundius mysteriorum horum abyssus penetranda. Sed iam satis superque primam hanc partem profecti ad alteram veniamus, & quomodo Principes hi Regem natum adorant, dispiciamus.

Multum iam itineris confecerant, & Ierosolymam usque peruenerant, palatium

Herod.

Dan. 5. Herodis ingrediuntur, inquirunt, *Vbi est qui natus est Rex Iudeorum?* Herodes turbatur, & omnis ciuitas cum illo. O rem nouam, sed admirabilem! Paruulum in praesepio vagientem regibus, vrbibus, ipfis quin etiam regnis timorem incutere? Mirabile & prodigij simile videatur, digitos ad luminis vrbis apparentes regno Babylonico metum iniicere, nec non vero mirabilius est, paruulum in stabulo lactentem, in praesepio reclinatum Iudaeam vniuersam percellere ac turbare? Et nunc reges intelligite; si solum digitorum tanta potentia sit ac fortitudo, quanta totius manus, quanta brachij futura est? si metuant Herodes eiusque sequaces, quid alios facere par est?

O Iudaei, o Scribae, o legum Doctores & Rabini, itane tremitis & trepidatis in aedibus vestris comorantes, adeo vt foras prodire non audeatis: haecine audebitis, & puerum cum illis adorare detrectabitis? Misistis olim legatos ad Zachariae filium in solitudinem, & ad Messiam vestrum in Bethleem nullos destinabitis: Bene dicitis, idque iuxta Prophetas, in Bethleem cum Iuda nati debere, nemo tamen vestrum credit. Similes estis Archithopheli, qui alijs quidem optime, sibi vero pessime consulebat. Augustinus vero fabris vos comparat, qui arcam Noe conpegerunt, qua ille cum suis diuino eueperetur, ipsi vero excluderentur. O insensati & excaecati Iudaei! Ecce Magi, Philosophi, Astrologi, Iudaei Prophetiae Balaam, qui vnus e maioribus eorum fuit, *Orietur stella ex Iacob*, innixi, regnum & suos deserue, longum iter instituunt, paruulum Messiam adoratum veniunt: & vos, tot Prophetis illustrati vaticinijs & oraculis, domo vestra non egredimini, vt vbinam locorum inueniendus sit, inquiratis?

Isai. 40. Ecce, subierunt iam stabulum, hoc indicant stantes praeforis cameli & dromedarij, de quibus locutus Isaias ait: *Quando fortitudo gentium venerit tibi, inundatio camellorum operiet te, dromedarij Madian & Ephra.* Ecce Mariam prae salutem, ac puerum supplices adorant, *Et intrantes, inueniunt puerum cum Maria Matre eius.* Non legitur Ioseph in stabulo tunc fuisse: dispo-
nente ita temporum vices sanctissimo spi-

ritu, ne imbecilles illi neophyti, in fide non vsque adeo confirmari, illum vt Patrem pueri haberent. Hinc etiam colligere possumus, Beatissimam Deiparam dono linguarum a Spiritu S. donatam fuisse: quis enim hos reges excepisset, quis ijs locutus fuisset, quis intelligere, nisi illa omni in linguarum cognitione illustrata eorum idioma intellexisset? Praesertim cum Ioseph non adesset, ipseque paruulus elinguis & infans esset, nullumque ad manum interpretem haberent, Sed ad lineam.

Vix intrauerant stabulum Magi, quin confestim prae paruulum adorarint, omneque illi obsequium exhibuerint, *Et procedentes adorauerunt eum.* O regia humilitas ac submissio! Praedixerat hoc olim Isaias: *Erunt reges nutriti tui, vultu te in terram adorabunt, & puluerem pedum tuorum lingent.* ac tu Psalmita: *Coram illo procedent Aethiopes, & inimici eius terram tingent.* Quanam obsecro de cauta, o Principes tantum puero huic honorem exhibebis? cur ita vos submittitis? prae in terram caditis, aut eum adoratis? vbinam est illa diuinitas, maiestas, vbinam Angeli, vbinam miracula, quae demeremini? Illene est, quem coram Herode regem Iudeorum nominastis? Vbinam illius palatium, vbi aula, vbi corporis stipatores & laterones? vbi omnis nobilitas? vbi splendor & dignitas? quid hic praeter stabulum, praesep, animalia, bouem & asinum intuemini? quam inops equis?

Tacendum hic est o anima, haec quidem exterioribus, sed internis & mentis oculis sublimiora & altiora contemplantur. Sensus exterior paruulum ijs ante oculos ponit, sed fides eum depingit, vt Deum. Et quemadmodum senecio ille Isaac caecutiens & caligans Iob filium, licet in mentito habitu, agnouit: Ita Magi hi quamuis oculi eorum praesippitudine gentilitatis nimium quantum caligarent, Deum tamen verum in hominum latentem habitu, & vilibus humanae naturae pannis coopertum agnoscunt. Similitudine quadam nota rem notiolem faciam.

Accidit interdum reges & Principes in mentito habitu per regni sui prouincias, ne a subditis agnoscantur, oberrare, vt plurimum

rimos Francia Reges olim factitasse histo-
riæ monumentis proditum est: verum si peni-
tus eorumdem & agendi & loquendi rationem
quis intueatur, videbit quamprimum subli-
mius quid sub vili illo pallio delitescere: ma-
nuum siquidem mollities nobilitatem & o-
cium arguet, verba aulam sapient, om-
nisque motus & actus regiam dignita-
tem, non vero mechanicam autem præse fe-
rent. Ecce summus ille Regum Rex cum
in fictio hominum habitu per mun-
di huius regnum incederet, (*formam serui ac-
cipiens, & habitu inueniunt ut homo*) naturam-
que humanam assumpsisset, reges hi Eoi pro-
pius eum considerantes, eiusque manus in-
spicientes, i opera illius contemplantes, quod
scilicet adoraretur ab Angelis, ab Herode Rege
timeretur, alijque in rebus potentiam suam
declararet, statim iudicant, nihil hic vulgare,
sed diuina omnia ac supra hominum sapien-
tiam subesse. Deinde verba illius attenden-
tes & loquelam illam fascinatoriam, qua &
omnes in admirationem rapere, agris me-
deri, mortuos ad vitam reuocare, ac dæmoni-
bus metum incutere debebat, considerantes,
quamprimum censent hæc omnia aulam, pa-
latium, nobilitatem ac dignitatem regiam
spirare.

Annon meministis, quam sincerè & liqui-
de iudicauerit latro ille in cruce de Christo,
quamuis namque eum miserum, plagis liui-
dum, vulneribus coopertum, sanguineos stil-
lantem riuos, in crucem in medio latro-
num actum, morti proximum cerneret, o-
culos vltimus tamen sustulit, adeo, vt diui-
nitatem sese occultantem perspexerit, mag-
naque animi constantia dixerit, *Memento*
Matth. 27. mei, dum veneris in regnum tuum. Ecquæ
illa fides fuit? at non minor Magorum ex-
tint, qui licet non nisi paruulum pannis inuo-
lutum cernerent, eundem tamen vt Deum
adorant, ac sub illa paupertate latentem
quandam maiestatem agnoscunt, & cum Isara
exclamare coguntur: *Vere tu Deus abscon-
ditus.*

Ecquæ cum paruulo hoc verba habuisse
eos oportuit? quos sermones miscuisse? In-
nuit aliquid Ieremias, dum ait, *Ad te gentes*
*Ierem. 16. venient ab extremis terra & dicent, Men-
dantium possederunt patres nostri, vanitatem,*

*quæ non profuit, id est, Atrai & proau-
nostri magna in cecitate & caligine obscure
versati sunt, cum vero relicto Deo, idolis im-
molarunt. Tu enim solus Deus es, tu Deorum
omnium summus, tu dignus, quem vniuersa
mundi huius machina adoret, qui vna es
essentia, & personis trinus.*

Cum hæc, pedibus interea oscula infigen-
do, stringendo, amplexando, salutando, ado-
randoque cum velut numen, proferunt, o-
culos circumquaque ferentes loci, in quo nasci
voluit, vilitatem ac paupertatem demirantur,
atque in admirationem rapti verba illa Dani-
dis, que pudore confusus Nathani ait, vsu pas-
se vili sunt: *Vide ne quod ego habitem in domo
cedrina, & Arca Dei posita in medio pellium?*
Idem pudor Magorum ore verba eadem vide-
tur eliciisse, atque huiusmodi sermonem ef-
formasse. Aequumne videtur Domine, in sta-
bulo te nasci, in præsepio reclinari, frigori &
aeris inclementiæ exponi, à solis animalibus
seruari, nos autem in regnis nostris pa-
latia splendidissima incolere, delicijs abun-
dare, magna nobilium caterua circumagi?
Atria nostra trianthina sunt, aurata sunt, do-
mus nostræ aulæ conuestita, tu verò o sum-
me regum Rex in sordibus volutaris, in præ-
sepio iaces, in palea reclinatus es, in stabu-
lo commoraris. O ingens humilitas nostram
coarguens vanitatem! o paupertas nostras
culpans diuitias! Erramus igitur, insanimus,
atque hoc dicendo, *proidentes adorauerunt
eum.*

Prudens illa iuxta ac pulchra Rebecca cum
pretiosis induta mollibus, cameloque vecta, *Gen. 24.*
futurum sponsam Isaac, magni Abrahæ filium
vidisset, protinus descendit: indignum scilicet
arbitrata, se superbe indutam camelo insidere,
dilectum vero suum peditem iter conficere.
Prudentes illi Principes, qui diuitijs & auro o-
nusti, camelisque & dromedarijs inuerti patria
egressi erant, cum paruulum Iesum summi
Dei filium in terra iacentem inter animalia
in præsepio reclinatum cernerent, statim ca-
melis descendunt, indignumque censent, Crea-
torem tanta in humilitate & paupertate nu-
dum incedere, se vero Creaturas tantam vani-
tatem, superbiamque amplecti & consecrari.
Quamobrem confusi & erubescences, *Proci-
dentes adorauerunt eum.*

At

VI. At non hic eorum stetit humilitas, sed postquam animo demisso eum adorarunt, *aperit thesauris, obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham.* credibile porro est hæc eos verba muneribus adiunxisse: Cœlorum terræque Rector ac Dominator amplissime, cuius natiuitatem stella magistra didicimus, Regum omnium summe ac prime, benigno quæso oculo munuscula, quæ Vasalli Principi suo clementissimo offerunt, intueri, ac grata tibi sint ea & accepta. Thus tibi velut Deo, aurum vi Regi, myrrham vi Messæ offerunt; thus diuinitatis, aurum humanitatis, myrrha sacerdotij tui symbolum est. Quod Poeta succinctè complectens ait,

Aurum, thus, myrrham, Regis, hominis,

Deoq;

Donaferunt.

Magi & adorant Christum & muneribus ei offerunt.

Hæc ad nostram doctrinam dicta sint Auditores: Non enim sufficit his Christum adorasse, sed munera quin etiam offerunt. non satis quippe est, diuinam adorare & credere potentiam, sed charitas etiam exercenda est, eleemosynæque in pauperes erogandæ, fides & opera plerumque coniunguntur, adoratio & misericordiæ opera simul semper progrediuntur necesse est. Plummi siquidem fidem & adorationem in ore habent, misericordia verò ab anima penitus exulat.

Figura.

Nillum in veteri lege animal mundum habebatur, nisi quod ruminaret, atque vngulam bifidam haberet. Ad eundem modum illa demum anima sancta ac pura dicenda est, quæ vngulam bifidam habeat, id est, quæ eleemosynam & charitatem confectetur. hæc namque fissura eleemosynas, aliaque opera misericordiæ denotat, quarum verò pedes bifidi non sunt, immundæ caeteri debent.

Luc. 7.

Ficus illa Euangelica, quæ fructu, sed non folijs carebat, à Christo velut anathemate per ussa, quamprimum exaruit. Ita qui fidem habent, & non charitatem, qui Deum constanter adorant, proximo verò misericordiam denegant, aridæ ficus sunt, atque à Deo maledicti maledictæque exaretere, magnâ sui infamiâ merentur. At quotnam, Deus bone, huiusmodi hodierna die reperire est arbores: sed non ita profecto magi nostri fecisse visi sunt, qui postquam Christum adorarunt, munera quoque eidem offerunt.

Notandum porro hic est, omnem Deo thesaurum eos aperuisse: vnde discimus, Deo soli omnia nostra, possessiones, bona, & quidquid demum hic habemus, accepta referenda esse; ac pessimè agere eos, atque erga Deum ingratos existere, qui pauperi sua ocludunt, arcis eadem includentes. Considerandum hic item, Christo illos, non autem Herodi, thesauros aperuisse. Multi verò, pro dolor, hodie penitus contrarium agunt, qui scilicet thesauros, diuitias, arcas suas, non Deo vel pauperibus, sed Herodi, mundo, lusui, vanitatibus, inanijs referant. O rem deplorandam!

Hinc à Propheta Ezechias Rex castigatus est, quòd diuitias, thesauros, similiaque legatis Babyloniorum ostendisset. Docentur hic illi ac correptione censentur dignissimi, qui bona sua, diuitias, possessiones, redditus, idololatriæ Babylonicis, id est, dissolutionibus, laruis, lusui, ineptijs, stoliditati mundanæ, & tripudijs demonstrant, id est, in res vanas impendunt. At non ita Reges nostri, qui soli Deo thesauros suos referant, *Et aperit thesauris, obtulerunt ei, &c.*

Magna & opaca illa arbor, quam Nabuchodonosor vidit, cuius rami vtrumque mundi cardinem tangebant, quæque frondibus & fructibus luxuriabat, tandem excisa fuit, eiusque fructibus animalia saginata. Opulenti & pecuniosi mundi huius, (qui instar ingentis cuiusdam arboris cæteris hominibus videntur, auro, inquam, argento, pecunijs, redditibus onusti; at qui non nisi in brutales vsus eadem infumunt, quo nimirum gulæ & sensualitati alijsque brutalibus appetitibus satisfaciant) ingens profectò discrimen adeunt, ne instar arboris huius excendantur, libro vitæ deleantur, vindicem diuinæ iustitiæ securim experiantur, itaque in flammâ æternales conijciantur.

Dan. 4.

Epulo ille Euangelicus, qui loculos euacuabat in delicias, in voluptates, in canes & aues, in vestes splendidas & magnificas, atque in luxum pecunias prodigebat, non verò in pauperes, aut in Lazarum; in inferno tandem sepultus gemuit. Verendum profectò est, ne qui similem hoc in mundo vitam ducunt, similem quoque apud inferos cruciatum experiantur, qui nimirum Reges hos non sunt imitati, qui aperit thesauris suis Christo re-

Luc. 16.

gens nato obtulerunt aurum, thus, & myrrham.

Sed filum orationis iam abruptamus, eorumque iter & munera seponamus: quia eos potius imitemur, exemplar eorum quam proximè sequamur. Tria nos illi docent, promptam obedientiam, munerum oblationem, ac per illud iter in patriam reuersionem. Obedientiam, inquam, quamprimum enim ut stellam videre, quæ eos ad iter suscipiendum inuitabat, in viam se dederit. Hos nos imitemur oportet, non desunt enim stellæ, quæ nos ad Deum vocent, at nos easdem vel non videmus, vel earum nutum aut monita non sequimur. Stellæ siquidem sunt exempla Sanctorum, vt Leo Magnus ait: sanctæ item prædicationes & inspirationes internæ, quibus nos Deus ad se vocet, iuxta opinionem Gregorij Pontificis. Sed quæ nostra malitia est, oculos occludimus, earumque ductum sequi detrectamus.

Munera quin etiam imitanda sunt, & imprimis quod primò aurum obtulerint: hoc symbolum charitatis est, quæ inter cæteras virtutes, non secus atque aurum inter metalla prima est. hæc igitur præ cæteris Deo offerenda. nam, vt D. Thomas ait, amor omnium donorum primum est, ac velut ianitor, cuius adminiculo & auxilio cætera virtutes in scenam prodeunt. Secundum donum thus est, per quod ipsa designatur oratio, quæ animo charitate erga Deum incenso profecta, Deo iucundissimum odorem dirigit, ac velut thymiana gratissimum adolet, quod omnes alios odores longè superet. Vltimum est oblatio myrrhæ, quæ mortem designat, & qua mortuorum corpora condiuntur. Docemur hic, sensus, concupiscentias, voluntatem denique nostram mortificandam esse, ac veluti gladio iugulandam, adeò vt vitam & omnem erga res mundanas gustum amittat. sequendum hic est consilium Caiaphæ Pontificis, qui de Christo morti adiudicando dicebat, *Expedi vt vnus homo moriatur pro populo.* Vt igitur vniuersa sensuum nostrorum multitudo morte eripiat, vnus hominem mori necesse est; id est, voluntatem, quæ præcipua eiusdem pars est, mortifica-

h. p. qm. 38.
Mt. 2.

ri. Passiones spiritus euelli non posse fateor, & radices sensualitatis penitus præcidi posse nego, sunt tamen refrenandæ, ac mortificandæ, & Iesu Christo, in modum myrrhæ, piorum horum imitatione, offerendæ.

Leuitis olim in veteri lege præcepit Deus, omnes vt corporis pilos raderent: noluit eodem spiritus euelli, sed tantum abradi. Pili superflua naturæ excrementa sunt, & simul figura passionum nostrarum, quæ vna cum natura & ætate crescunt; has non euelli, sed sancta mortificationis nouacula abradi, sibiq; in oblationem, velut myrrham quandam regiam, dari vult Deus. Num. 5.

Reditus ad hæc Principum horum in patriam imitatus est: nam teste Euangelista, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Venerant siquidem per latam idololatriæ & infidelitatis viam, per regiam vitæ emendationis, conuersionisque viam reuersi sunt. Hoc ipsum nos imitari oportet: cum enim per difficile illas ac molestas scelerum vias ambitione, libidinibus, auaritia, inuidia & rancore plenas, per viam illam latam, quæ ad perditionem & infernum ducit, ad Ecclesiam accedimus; per aliam redeundum est, & iter gratiæ, contritionis, poenitentię insistendum, iter inquam, quod recta ad eternam beatitudinem ac gaudia cælestia ducit. Hoc scilicet fecere Magi nostri, qui per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

Dominus apud aliquem Prophetarum, (Ezechielem puo) p̄cepit, vt quicumque templum ingrederetur, per aliam portam eodem egrederetur. Sensus mysterij est, vt quicumque ad confessionem accedunt, vel Deo in Ecclesia se representant, per aliam quam intrauerant portam egrederentur, id est, eadem peccata quibus onusti intrauerant, non exportent. Contra autem Phariseus ille Euangelicus, qui eadem, qua templum intrauerat porta exiit, domum scilicet eadem qua venerat ambitione, fastu, & vanitate grauatus reuersus est. At non ita Reges nostri, viam namque mutant, peccatores siquidem venerant, iusti redierunt, ac per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Luc. 12.

Et quoniam de reditu verba facimus, gloriolum mihi futurum est, piòs illos Principes

Plut. in Ly-
curgo.

pes in patria non tam longo itinere redeuntis comitari, & equum, ijs sua conuafantibus, sarcinaeque colligentibus, me mea conuafare; æquum est inquam, vt receptui iam canam, vobis valedicam, & cum Lycurgi facta finem concionum mearum faciam. Hic cum optimis Rempubl. Lacedæmoniorum legibus stabiliffet, variasque constitutiones Reip. salutares edidiffet, in concione publicè ad populum ait, velle se Delphos, vt de legibus suis Deum consulat, proficisci; sed non prius se in iter dare velle, quàm sanctè se omnes, quidquid decretum esset, donec Delphis reueteretur, obseruatos iurassent. Quod cum omnes libentissimè fecissent, in viam se dedit. Delphos cum venisset, Deum consuluit, num Lacedæmonij, quamdiu leges suas obseruarent, prospere agerent. Actus respondit Deus, nec prius pessum, & in deterius abituros, quàm easdem neglexissent, & reuera quingentis aut amplius annis, quibus sanctè easdem & aperte obseruauerunt, eorum Rempubl. Græciæ caput & princeps exsistit. Lycurgus autem audito tam præclaro oraculo, gratissimè Deo in patriam reuerti noluit, sed fame emori maluit: imò & à morte cineres suos, ne mortuus fortè in patriam rediret, in mare spargi voluit, vt nimitum Lacedæmonij, ipso nec viuo, nec mortuo in patriam redeunte, promissis stantes, eiusdem leges in perpetuum obseruarent, nulloque vquam tempore, vt iurauerant, easdem violarent.

Equidem Lycurgi exemplo, à longo iam tempore conscientiarum vestrarum Rempubl. constituere conatus sum, easque in optimum ordinem redigere, atque idèo varias & quidem grauissimas leges produxi, non quidem domi meæ natas, aut fornace eductas meas, sed cœlestes, diuinas, Deoque auctore promulgatas, leges quæ mortem, iudicium, infernum, ac gloriam cœlestem respiciunt, scilicet omnibus fatalem moriendi legem impostam, corpora nostra violenter hinc letho abripienda, cœmeteria tam Reges quàm colonos recipere. Deinde omnes coram summo iudice consistere debere, & in tribunali illo seuerissimo de tota vita rationem exactissimam reddendam esse: infernalibus supplicia impijs, diuinæque maiestati repugnanti-

bus sustinenda, ignem apud inferos paratum flagitiosis, qui corpora simul & animas adurat, & non comburat, quique semper ardeat, & non consumatur. Denique in nouis & probis gloriam interminabilem in cœlis præparatam vitam perennem, à qua mors exulat, vbi nulla ærumna, nulla mors est, sed voluptas, delitiæ, iubilus, exultatio, honor nunquam finem habiturus. O leges sanctissimas! Adieram oraculum illud veteris Testamenti, Salomonem consulturus, num eas æquæ forent, & ad salutem conducerent; respondit ille, felicem, qui eas obseruaret, fore vitamque nullis peccatis ducturum contaminatam, sed Angelorum in terris puritatem imitaturum. Ecce responsum eius: *Recordare nouissima tua, & in aeternum non peccabis.* *Ecccl. 7.*

Cum igitur iam in procinctu sim, quo à vobis discedam, prius discessum instituere nolui, quàm sanctè mihi omnes & solemniter iuraueritis, vos harum, vsque in reditum meum fore obseruantissimos. Et, si mortem optare fas esset, equidem libenter eandem subirem, vt, me non amplius ad vos redeunte, promissio ac iuramentum vestrum, quod de obseruandis legibus meis præstiteratis, perpetuum foret.

Illa fuit valedictio Lycurgi, quam hodie & mihi assumo, cui & aliam Apostoli Pauli, magi illius doctoris & præconis Euangelij per vniuersum orbem, cum Mileijs valediceret, subiecto: *Ecce nunc ego scio, quia amplius faciem meam non videbitis vos omnes, per quos transiui, predicans regnum Dei; quapropter confessor vos, quia multus sum à sanguine omnium: non enim subterfugi, quo minus omnia Dei consilium annuntiarem vobis: attendite vobis.* Non absurdum autem videatur Auditoribus, si eisdem vos hodie verbis compellem, ab vrbe vestra discessurus, in qua tanto iam tempore concionatus sum, & Euangelium annuntiaui, quique ignorem vtrum vos alias visurus sim. Quapropter confessor vos omnes, quia mundus sum & innocuus; si enim sanguis homicidium spirituale, id est, peccatum, inter vos adhuc dominetur, mihi eadem imputari non debeat: non enim subterfugi, quo minus omnem veritatem annuntiarem, scelera vestra reprehenderem, con-

consilium & voluntatem Dei sin. erē vobis aperire. Igitur attendite vobis, vitam in melius commutate, ad Deum conuertimini, & diligenter caute, ne quod pater ille familias in Euangelio in agro suo deplorauit (qui cum bonum semen seminasset in agro suo, *venit inimicus homo, & superseminauit zizania.*) in animarum vestrarum agro deplorare cogat, cum enim hoc illi nuntiaretur, dolore & amaritudine plenus modeste ait: *Inimicus homo fecit.*

Quam graue mihi putatis, foret, postquam tot bona semina in nobilis parochiæ vestræ agro seminarim (*semen est verbum Dei*) tot vit a eradicauerim, peccatis denuò succrescentibus, audire à quoquam, *Nonne bonum semen seminasti in agro tuo, vnde habet zizania?* nonne tot sanctas conciones easque efficaces instituisti, tot præclaros conceptus produxisti, toties ad virtutum exercitium Auditores adhortatus es? vnde ergò lolium, paluitus? vnde adhuc inimicitia, vindictæ desiderium, auaritia & immoderatus erga diuitias amor: vnde viuunt adhuc luxus, libido ac dissolutio? Quid hic replicem aliud, quam quod paterfamilias gemens ait: *Inimicus homo, id est, diabolus, hoc fecit?* Satan hæc zizania superseminauit. Nolite pati, hocce mihi vt eueaiat, hocce vt in vobis videre cogat: vt scilicet peccatis destructis eadem in animis exsurgant, & extirpata repullulent.

Hebræorum Dux Iosue cum ad sonum tubarum sacerdotalium vrbs Ierichumina muros destruxisset, maledixit ei, qui eosdem reedificare conaretur: *Maledictus, inquit, qui reedificauit mœnia Iericho.* Toto hoc Aduentus tempore Iosue egi, tubaque Euangelica peccatorum muros & propugnacula vitiorum deiicere conatus sum, & reuera eadem iam ad terram prostrata puto: quin etiam omne maledictionum genus improcor ijs, qui eadem reparabunt, & ad priora delicta velut canis ad vomitum, reuertentur. Hoc igitur iam prohibeo, atque hoc est, quod imprimis vobis curæ esse velim.

Deinde immensas vobis gratias ago, quod ad hanc me cathedram euexeritis, inque audiendo diligentes & assidui fueritis. Vobis quidem hoc gloriæ magnæ fuerit, at me

singulari ratione deuinxeritis, vestram vrbicumque locorum pietatem depradicem, merita erga me vestra exaggerem, affectum laudem, vestraque in me officia obsequio atque memoria sempiterna celebrem. Ad hæc, si minus forte vobis satisfecerim, vt disertior alius & doctior forsitan satisfecisset, aut si gratus vsque ad eod vobis non existerim, aut si me affectus, id est, maior & insolitus feruentis concionatoris imperus extra debitos decori & officij limites interdum abripuit, excusate me obsecro, ac cogitate vehementiores illos ebullientis animi feruores & æstus mihi naturales esse, bonum publicum animarumque salutem, nullam verò malitiam respicere. Si quid denique inter tot argumenta, ac conceptus Theologicos dignum reperieritis, dum tempus & ratio postularit, vsurpate, vtilitatem inde aliquam colligite, Deum laudate, omniaque ad gloriam eius dirigite.

Tu verò ò æterne Deus solus es, cui omnis honor debetur & gloria, tu es, in cuius nominis honorem laborem hunc suscepi, & ad quem solum omne eius meritum & gloria referenda est; hanc igitur omnem tibi acceptam refero, te laudo, tibi gratias ago, supplexque rogo, nobis vt gratiam nullo tempore deneges, sed inuiolatam semper eam conferues. Equidem summe Deus, qui instar periti nauarachi totum hoc iter direxisti, efficiam, nunquam vt me ingratitude arguas, sed omnem dabo operam, vt singularem hanc, quam à te accepi gratiam, digne expendens, in æternum laudes tuas depradicem: *Benedic itaque anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius.* Tibi que etiam ò fac. atissima, augustissima, gloriosissimaque Virgo singulares me gratiarum actiones debere profiteor, scio enim, quantum mihi intercessione & precibus tuis vtilitatis accesserit, scio, quam mihi apud filium patrocinijs tuo profueris. Exististi nimirum ò lucidum sydus, quod mundi huius mari imperas, in navigatione hac mea velut cynosura, & nauicula mea sub tuo semper horoscopo hoc in aequore nauigauit, quæ cum modò tam feliciter portum ingrediatur, æquum est, vt tibi etiam ex voto gratias agam, post Deum, vt te honorem, laudem, celebrem, decantem, milleque tibi

bi

bi nominibus maneam deuinctus. O Virgine concionantium Dux, Doctorum tutela, Philosophorum magistra, laudum mearum sacrificium benigno hodie vultu accipe, tuisque feruentibus precibus mihi impetra, vt cum totum hoc opus ad illius, cuius tu mater es, gloriam tendat, ipse auctor omni vana gloria exclusa, & agnoscens omnia cœlo descendere, suisque quoque salutem operetur, non verò damnationem incurrat, *Ne cum alijs, iuxta Apostolum, predicauerit, ipse reprobus efficiatur.* Nunquam hoc est mihi quæso accidat infortunium, sed eam quam alios docui viam insistam, viam scilicet quæ ad æternam beatitudinem conducit, cuius nos, qui omnia nutu suo temperat, & in sæcula sæculorum viuunt DEVS, compotes reddat.

AD LECTOREM.

Aduerte, Lector amice, hanc de tribus Regibus Concionem habitam sub Aduentus finem, atque eo die, quo Prædicator ualedicere, & gratias agere solet Auditoribus suis.

IN FESTO PURIFICATIONIS B. MARIAE VIRGINIS.

Partitio.

- I. De vi & efficacia humilitatis.
- II. De virgine purificata.
- III. De Simeone & compare turturum.
- IV. De oblato Iesu.
- V. De offerente matre & Simeonis iubilo.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ. Luc. 2.

FIGURA.

CUM Anna, mater illa Samuelis, quæ de numero illustrium veteris Testamenti matronarum fuit, prius sterilis, filium diuinitus impetrasset; obtulit illum Domino, vt seruiret ei in ministerio templi omnibus diebus vitæ suæ; simulque cum oblatione filij, vitulum in gratiarum actionem

Bess. de Sanctis.

immolauit. Hodierna porro die videas hinc non Annam, sed Mariam matrem Iesu Christi templum ingredientem; quæ concepto præter naturæ ordinem filio, eundem hodie in templum defert, Patri æterno oblatura, atque vna cum oblatione prolis, parturiturum, vt lex præscribat, offert in sacrificium. Hoc est mysterium, quod totus hodie terrarum orbis demiratur, in eo namque senes cantant, viduæ prophetant, luminaria resplendent, & cuncta vndeque musica & cantu perstreperunt. Quare, age, anima, vt rem tam admirabilem pro dignitate dicendo explicare queas, accede ad lucidam illam lampadem, recurre ad splendidum illum mundi solem, qui quidquid est, radijs illustrat, & cuius splendore omnia coruscant. At ne fortassis magnitudo illa luminis & splendoris aciem tibi oculorum præstinguat, ac quandam veluti caliginem solares illi radij visui superinducant, ad Lunam potius properandum est, & prius Maria salutanda, cui cum Angelo dicamus:

AUE MARIA.

Fuit olim non modica inter tres Persicos purpuratos in atrio Darij Regis contentio, quidam ex omnibus, quæ in mundo existunt, videretur esse fortissimum. Primus esse dixit vinum, quod summos æquæ atque infimos, diuites simul & pauperes sibi subiiciat. Cui refragatus secundus asseruit, omnium fortissimum esse Regem, qui quidquid est, viarum potentiaque concutiat & percellat; cuius verba instar legum habenda sint; cuius voluntas secretum; & cuius vel minimus nutus, præceptum. Tertius verò, qui Zorobabel fuisse perhibetur, dixit esse mulierem, at fortiorem his omnibus unicam esse veritatem; quippe qua nihil in mundo aut fortius, aut potentius inueniri queat; *super omnia autem vincit veritas.* Verùm vestra mihi venia, viri Persæ, liceat in hunc disputationis campum ingredi; sinite me meum quoque symbolum in medium profere; nondum, mihi credite, vestrum aliquis scopum tetigit, nemo veritatem adhuc reperit. Equidem fortissimam omnium esse dixerim humilitatem. Illa, illa namque est, quæ Reges pot-

I.
Ejdr. 1.
Contentio
inter tres
Persicos O-
ptimates.

M

ten-